

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Leaving Certificate Examination 2026

Romanian

Higher Level

Monday 15 June
Morning 9:30 – 12:30

100 marks

Do not hand this up.
This document will not be returned to the
State Examinations Commission.

Citiți cu atenție textul dat și răspundeți la cerințele care urmează. Veți răspunde la toate cele trei părți. Toate răspunsurile trebuie scrise în limba română.

Maximum 100 de puncte

„Preocupați cu pandemia sars – cov 2, cu inflația, cu războiul din Ucraina, aproape că nici nu am băgat de seamă știrile despre o **forță invizibilă** dar teribilă, care crește de la o vreme în lumea noastră de azi și tinde să o schimbe profund: Inteligența Artificială. Știrile sunt tot mai abundente, adesea neliniștitoare, și este timpul să le acordăm atenție. Care-i treaba, așadar, cu Inteligența Artificială?

Mașini care imită omul

Omul a progresat tehnic prin imitarea naturii. Mai întâi, a reușit să imite focul, să-l producă prin mijloace proprii. Aș spune că l-a îmblânzit și l-a pus la treabă. Focul sălbatic, care lumina cerul în nopțile de catran sau topea stâncile, țâșnind din gura vulcanilor, a fost reprodus la scară foarte mică, în vatra din mijlocul colibei sau al bordeiului. Zborul păsărilor a fost imitat mult mai târziu, dar visul de a zbura a fost antic, dovadă povestea lui Icar din mitologia greacă. În epoca modernă, ambițiile au crescut. Ce-ar fi să imităm chiar ființa umană, vârful de până acum al evoluției speciilor? Ce ar fi să imităm mintea umană, să inventăm o mașină care gândește? Grea misie, dar nu imposibilă! Terenul era pregătit de matematicieni, de lingviști, de toți specialiștii și filozofii care au studiat de-a lungul secolelor limbajul și mintea omului. **Teoriile au pregătit terenul**, au dat curaj că, da, mintea umană poate fi creată artificial, iar mașinile construite să gândească au capacitatea să și învețe, la fel ca omul (se numesc în engleză *learning machines*).

Pasul decisiv a fost crearea unor calculatoare tot mai puternice, cu o memorie uriașă, peste puterile omului, și cu o capacitate copleșitoare de a gândi, de a face legăturile între informațiile avute la dispoziție!

Mașinile inteligente nu sunt neapărat roboții fizici care ne-au devenit cumva familiari. Inteligența Artificială este un robot virtual, activ în lumea internetului, dar cu această IA poate fi înzestrat și un robot fizic, așa cum un om este înzestrat cu creier. Acum un an, chiar în noiembrie, a fost lansat ChatGPT, un robot virtual la care ai acces printr-o simplă căutare pe google search. ChatGPT a înghițit toate informațiile de pe internet publicate până în 2021. (...) Viteza de reacție a IA este uluitoare. Această forță uriașă a ajuns să fie folosită în numeroase domenii. Pe site-ul Parlamentului European, unele din acestea sunt enumerate astfel: «Inteligența artificială este utilizată pe scară largă pentru a oferi internauților recomandări personalizate, pe baza căutărilor sau achizițiilor lor anterioare sau a altor tipuri de comportament online». UE a contribuit, de exemplu, la finanțarea VI-DAS, senzori automați care detectează posibilele situații periculoase și accidente, precum combaterea dezinformării: anumite aplicații de IA pot detecta știrile false și dezinformarea prin extragerea informațiilor false, postate pe platformele de socializare, căutând cuvinte senzaționale sau alarmante și identificând sursele online considerate oficiale. Inteligența artificială este de aproape două ori mai bună decât metoda actuală în ce privește evaluarea agresivității unei forme rare de cancer prin scanare, arată un nou studiu citat de BBC.

IA este folositoare, fără discuție, dar este și amenințătoare. Sunt numeroase categorii profesionale care se tem că vor deveni inutile în urma utilizării IA. Recent, o știre a făcut senzație: robotul Mika, funcțional cu un soft ce folosește IA, a fost numit director general al unei companii poloneze care produce băuturi alcoolice. O bancă românească a anunțat că integrează IA în comunicarea cu clienții. Numeroase firme din România au anunțat că vor folosi inteligența artificială pentru «a amplifica forța de muncă existentă». La finalul lunii octombrie, președintele Statelor Unite, Joe Biden, a semnat un ordin prin care stabilește standarde de siguranță, securitate și transparență pentru sistemele cu IA. Scriitorii și artiștii se tem că operele viitoare vor fi create cu ajutorul IA, ducând astfel la dispariția personalităților creatoare. Dezvoltarea IA este, deocamdată, de neoprit. Zilnic apar știri cu referire la IA. Din punct de vedere etic, utilizarea acesteia nu diferă de utilizarea altor forțe create de om. Focul este folosit la prepararea mâncării, dar un ins rău intenționat aprinde bricheta și incendiază o gospodărie. În timp ce inventează multe lucruri, oamenii învață să se apere de utilizarea în scop distructiv a acestora. Să vedem partea plină a paharului și în legătură cu Inteligența Artificială: suntem limitați ca indivizi, iar mașinile acestea inteligente, care au înghițit un volum uriaș de informații și fac conexiuni între aceste informații, ne-ar putea fi **buni sfetnici!** “

*Dumitru Bădiță, Inteligența artificială – înger sau demon?
Publicat în Formula As, nr. 1593 din 6 decembrie 2023*

CERINȚE

PARTEA I

(30/100)

Răspundeți la cerințele următoare:

1. Explicați pe scurt următoarele cuvinte și expresii (redate îngroșat în text), folosind sinonime sau scurte explicații și ținând cont de contextul în care apar:

- a) *forță invizibilă*
- b) *teoriile au pregătit terenul*
- c) *pasul decisiv*
- d) *mașinile inteligente*
- e) *buni sfetnici*

(5 × 1 punct)

2. Oferiți exemple, folosind textul, pentru a ilustra modul în care omul imită natura.
(5 puncte)

3. Prezentați o situație actuală (menționată sau nu în text) în care folosirea IA ar putea fi utilă.
(5 puncte)

4. Cine ar putea fi îngrijorat de știrile cu privire la dezvoltarea sistemelor de Inteligență Artificială? Raportați-vă la text, ca și la propriile cunoștințe, pentru a dezvolta răspunsul.
(5 puncte)

5. În text, este relatat că: *robotul Mika, funcțional cu un soft ce folosește IA, a fost numit director general al unei companii poloneze care produce băuturi alcoolice*. Comentați acest fapt, prezentând posibile avantaje și dezavantaje ale acestei situații.
(5 puncte)

6. Ar putea Inteligența Artificială să ajute, chiar să salveze umanitatea sau, din contră, ar putea să o distrugă? Prezentați-vă părerea, aducând argumente.
(5 puncte)

PARTEA a II-a (30/100)

Inteligența artificială – înger sau demon? Comentați această temă, în lumina textului, în ansamblul său, și exprimându-vă propria părere. (100-150 de cuvinte)

PARTEA a III-a (40/100)

Scrieți un eseu în care să comentați, la alegere, una dintre ideile de mai jos (1. sau 2.) (minimum 300 de cuvinte):

1. *Creierul uman – o creație de neegalat*

SAU

2. *Când sclavul își venerează lanțurile, e inutil să-i vorbești de libertate.*

(Mihai Eminescu, poet român)